

UCHWAŁA NR 514/24
ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

z dnia 27 marca 2024 r.

w sprawie przyjęcia i przedłożenia Sejmikowi Województwa Zachodniopomorskiego „Raportu z wykonania w 2023 r. Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026”

Na podstawie art. 14 ust. 1 pkt 2 i art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 2094, z późn. zm.) oraz art. 4 ust. 5 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151) uchwała się, co następuje:

§ 1. 1. Przyjmuje się „Raport z wykonania w 2023 roku Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026” oraz przedkłada się go Sejmikowi Województwa Zachodniopomorskiego w terminie do 31 marca 2024 r.

2. Raport, o którym mowa w ust. 1, stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Marszałkowi Województwa Zachodniopomorskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem jej podjęcia.

RAPORT Z WYKONANIA W 2023 ROKU
WOJEWÓDZKIEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ
PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
NA LATA 2022 – 2026

Szczecin, marzec 2024 roku

I. Wprowadzenie

Rok 2023 r. był kontynuacją działań zapoczątkowanych w roku 2022, podjętych na podstawie Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026. Jako priorytet w 2023 r. potraktowano aktualny trend w przeciwdziałaniu uzależnieniom, to jest zlecenie zadań publicznych partnerom społecznym, organizacjom pozarządowym, które realizują programy rekomendowane. Programy rekomendowane są przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom we współpracy z Ośrodkiem Rozwoju Edukacji oraz Instytutem Psychiatrii i Neurologii. W ramach systemu programów rekomendowanych dokonywana jest ocena programów z obszarów promocji zdrowia psychicznego, profilaktyki uzależnień (profilaktyki narkomanii, profilaktyki problemów alkoholowych) oraz programów profilaktyki innych zachowań problemowych (ryzykownych) dzieci i młodzieży. Programy te są badane pod kątem spełnienia standardów - szczegółowych wymagań odnoszących się do jakości programu jako całości, a także poszczególnych etapów jego realizacji, tj. etapu diagnozy i oceny potrzeb, wyboru grupy docelowej, planowania celów i sposobów ich realizacji, zapewnienia jakości realizacji oraz monitorowania i oceny efektów programu w trakcie ewaluacji¹.

Jako zaakcentowanie wagi programów rekomendowanych oraz wyjście z ich propagowaniem do mniejszych, peryferyjnych ośrodków zorganizowano 2023 r. dwie edycje szkoleń „Wyzwanie dla samorządów uzależnienia behawioralne i programy rekomendowane”. Ich założeniem było m. in. przegląd skutecznych i nieskutecznych ofert profilaktycznych, które trafiają do samorządów gminnych i szkół.

To położenie akcentu na rozpowszechnianie programów rekomendowanych zaowocowało tym, że rozpowszechnienie prowadzenia rekomendowanych programów profilaktycznych w poszczególnych województwach wynosiło średnio 43,7%, natomiast dla Województwa Zachodniopomorskiego współczynnik ten wynosił 60,2 % - co oznacza, że programami rekomendowanymi objęte było 68 gmin. Daje to pierwsze miejsce wśród województw.

Analiza danych podmiotów leczniczych realizujących działania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom na terenie województwa zachodniopomorskiego wskazuje na dużą dysproporcję w liczbie mężczyzn i kobiet leczonych z powodu nadużywania substancji psychoaktywnych, zarówno jeżeli chodzi o leczenie stacjonarne, jak i ambulatoryjne. Liczba mężczyzn leczonych stacjonarnie w 2023 r. z powodu nadużywania substancji psychoaktywnych wynosiła 1123, natomiast kobiet 208. Podobnie jest w analogicznym okresie w leczeniu ambulatoryjnym – liczba mężczyzn wynosi 787, kobiet natomiast 342. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Lp.	Liczba leczonych	Kobiety	Mężczyźni	Dzieci/Młodzież
1.	Liczba leczonych stacjonarnie z powodu nadużywania substancji psychoaktywnych	208	1 123	53
	w tym leczonych pierwszy raz	78	393	78
2.	Liczba leczonych ambulatoryjnie z powodu nadużywania substancji psychoaktywnych	342	787	4
	w tym leczonych pierwszy raz	80	128	2
3.	Liczba leczonych w programie metadonowym	26	48	-
	w tym leczonych pierwszy raz	10	8	-
4.	Liczba zatruć substancjami psychoaktywnymi	6	23	397
	w tym ze skutkiem śmiertelnym	-	-	-

Źródło: Wydział Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego

II. Regulacje prawne realizacji Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026

Ramy prawne Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026 to poniższe ustawy:

- 1) Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 2094, z późn. zm.);
- 2) Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r., poz. 2151, z późn. zm.);
- 3) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r., poz. 1939, z późn. zm.);
- 4) Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2023 r. poz. 571);
- 5) Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2023 r. poz. 991, z późn. zm.);
- 6) Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1608, z późn. zm.);

¹ źródło: <https://programyrekomendowane.pl/system-rekomendacji/o-systemie-rekomendacji/> (dostęp: 20 marca 2024 r.)

- 7) Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 2241);
- 8) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021, r. poz. 1249, z późn. zm.);
- 9) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901, z późn. zm.);
- 10) Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1270, z późn. zm.);
- 11) Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2023 poz. 1605, z późn. zm.);
- 12) Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 146, z późn. zm.);
- 13) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177, z późn. zm.).

III. Podstawowe informacje o realizacji Programu

Okres realizacji Programu:

Program na lata 2022 - 2026

Główny realizator Programu: Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego

Koordynator Programu:

Wydział Współpracy Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego / Biuro ds. przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie

Głównym celem Programu jest „Ograniczenie skali problemów społecznych i zdrowotnych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych oraz uzależnieniami behawioralnymi”.

Celami operacyjnymi Programu są:

- 1) zwiększenie poziomu wiedzy na temat skali używania substancji psychoaktywnych oraz problemów uzależnień;
- 2) zwiększenie poziomu wiedzy i umiejętności wśród mieszkańców województwa oraz zwiększenie umiejętności osób pracujących w obszarze uzależnień;
- 3) zwiększenie dostępności do działań profilaktycznych;
- 4) zmniejszenie skali problemu uzależnień oraz związanych z nimi szkód zdrowotnych i społecznych;
- 5) zmniejszenie skali problemów związanych z uzależnieniami behawioralnymi.

Odbiorcami Programu są mieszkanki i mieszkańcy województwa zachodniopomorskiego, szczególnie:

- 1) dzieci i młodzież, w tym m.in. z grup podwyższonego ryzyka, ze środowisk zagrożonych z powodu dysfunkcji lub sytuacji społeczno-psychologicznej, a także ich rodzice i opiekunowie;
- 2) osoby dorosłe z grup ryzyka;
- 3) rodziny, w których występuje problem uzależnień;
- 4) osoby uzależnione od środków psychoaktywnych i członkowie ich rodzin;
- 5) osoby zagrożone uzależnieniem;
- 6) osoby zajmujące się przeciwdziałaniem uzależnieniom i pomocą osobom i rodzinom z problemem uzależnienia;
- 7) organizacje pozarządowe;
- 8) podmioty publiczne, społeczne i prywatne działające w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom, jak również turyści przebywający na Pomorzu Zachodnim.

Partnerzy realizacji Programu:

- 1) jednostki samorządu terytorialnego;
- 2) organizacje pozarządowe;
- 3) placówki oświaty;
- 4) podmioty lecznicze;
- 5) służby mundurowe;
- 6) inne instytucje zajmujące się problematyką uzależnień.

Podstawowe metody realizacji Programu:

- 1) działania edukacyjne;
- 2) organizacja kampanii społecznych;
- 3) diagnozowanie wybranych problemów;
- 4) sporządzanie raportów;
- 5) współpraca z mediami;
- 6) systematyczna współpraca instytucjonalna.

IV. Informacja o finansowaniu

Środki finansowe na realizację Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022 - 2026 pochodziły z wpływów z tytułu opłat za wydawanie zezwoleń na hurtowy obrót napojami alkoholowymi o zawartości do 18 % alkoholu, zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r., poz. 165, z późn. zm.).

W 2023 r. środki finansowe zaplanowane były w kwocie 784.777 złotych w ramach działu 851 ochrona zdrowia i były przeznaczone na zwalczanie narkomanii w ramach rozdziału 85153 (257.476 zł) i przeciwdziałanie alkoholizmowi w ramach rozdziału 85154 (527.301 zł). Wydatki stanowiły kwotę w wysokości 424.366 zł, z czego zwalczanie narkomanii w ramach rozdziału 85153 (162.816 zł) i przeciwdziałanie alkoholizmowi w ramach rozdziału 85154 (261.550 zł).

W latach 2019-2022 środki przeznaczone na finansowanie Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Uzależnieniom na lata 2018-2022 przedstawiały się następująco:

Lata	2019	2020	2021	2022
Środki finansowe	526.265,90 zł	307.453,74 zł	571.329,41 zł	526 894,44

V. Realizacja zadań własnych samorządu województwa w 2023 r.

Cel operacyjny 1.

Zwiększenie poziomu wiedzy na temat skali używania substancji psychoaktywnych oraz problemów uzależnień

1.1. Monitorowanie problemów uzależnień we współpracy z różnymi podmiotami;

Anna Nowak Pełnomocniczka Marszałka ds. przeciwdziałania uzależnieniom odbyła wizyty robocze w następujących instytucjach:

- 1) Poradnia dla Osób Uzależnionych od Środków Psychoaktywnych Samodzielnego Publicznego Specjalistycznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Zdroje” w Szczecinie, która udziela się pomocy psychiatrycznej, socjoterapeutycznej, psychologicznej osobom uzależnionym od środków psychoaktywnych i alkoholu, a także osobom współuzależnionym. Poradnia nie świadczy usług medycznych dla dzieci i młodzieży. W poradni informacji udzielała kierownik Poradni – specjalista psychiatra z wieloletnim doświadczeniem w pracy z osobami uzależnionymi i współuzależnionymi. Podczas rozmowy poruszane były takie zagadnienia jak: powiększająca się skala problemów zdrowia psychicznego dzieci, społeczne uwarunkowania tego problemu, wzrost problemu dzieci eksperymentujących ze środkami psychoaktywnymi, dopalaczami, lekami, wzrost zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży takich jak prostytutcja, problem uzależnień behawioralnych. Podczas spotkania wskazała na pilną potrzebę uruchomienia w województwie poradni zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży,
- 2) Stowarzyszenie Monar Poradnia Profilaktyczno- Konsultacyjna Monar w Szczecinie jest to Poradnia Profilaktyki i Terapii Uzależnień, która udziela pomocy terapeutycznej, psychologicznej, socjoterapeutycznej dzieciom, młodzieży i osobom dorosłym. Pomoc można uzyskać w formie poradnictwa, konsultacji psychologicznej, terapii indywidualnej. W poradni prowadzone są również grupy wsparcia dla rodzin i grupy wsparcia dla młodzieży używającej środki psychoaktywne oraz jest realizowany program reintegracji dla osób, które odbyły leczenie (neofitów). Rozmowa kierownikiem poradni dotyczyła takich zagadnień jak: cechy rynku narkotykowego w Szczecinie, problem wczesnej inicjacji alkoholowej dzieci, wzrost problemu inicjacji ze środkami psychoaktywnymi wśród dziewcząt, współpraca Monaru z instytucjami zajmującymi się problematyką uzależnień.

Ponadto Pełnomocniczka wzięła udział w konferencji XVII Forum Organizacji Pacjentów organizowanym przez Instytut Praw Pacjenta i Edukacji Zdrowotnej. Konferencja miała miejsce w Warszawie w dniach 8 - 9 lutego 2023 r.

W opinii Pełnomocniczki szczególnie ważna jest edukacja kierowana do następujących grup społecznych:

- 1) dzieci i młodzieży, u których w ostatnim okresie obserwuje się szczególne natężenie problemów zdrowia psychicznego, takich jak wycofanie, apatia, nerwica, lęki depresja, a także zaburzenia zachowań (agresja, samookaleczenia, próby samobójcze). Przyczyny pogarszającej się kondycji psychicznej dzieci są złożone. Mają one swe źródła w makro i mikro uwarunkowaniach społecznych. Przyczynami tych problemów są między innymi uzależnienia behawioralne i ryzykowne zachowania związane ze środkami psychoaktywnymi. W obliczu

- rangi tych problemów szczególnie odczuwalny jest brak profesjonalnej pomocy w zakresie wsparcia psychologicznego, psychiatrycznego czy pedagogicznego,
- 2) osób starszych, u których w ostatnich latach nasilił się problem szkodliwego spożycia lub uzależnienia od alkoholu. Przyczynami nadużywania alkoholu jest poczucie osamotnienia, brak więzi rodzinnych i sąsiedzkich, poczucie pustki po zakończeniu aktywności zawodowej a także lęki egzystencjalne. Problem ten jest trudno rozpoznawalny, ponieważ funkcjonuje stereotyp społecznego postrzegania osoby starszej jako osoby rzadko pijącej alkohol „problemowo”. Lekarze pierwszego kontaktu o to nie pytają, a efekty działania alkoholu są przypisywane innym zaburzeniom. Z analizy demograficznej wynika, że jesteśmy społeczeństwem starzejącym się, stąd skala tego problemu i jego skutki zdrowotne powinny stać się istotnym elementem edukacji publicznej.

Karolina Flacht Ekspertka Wojewódzka ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii wzięła udział w 2 Ogólnopolskich Zjazdach Ekspertów Wojewódzkich ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii oraz konferencji dla Pełnomocników i Ekspertów Wojewódzkich ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii pt. "Uzależnienia i zdrowie publiczne — w trosce o jakość podejmowanych działań. Powyższe spotkania umożliwiły Ekspertom wymianę doświadczeń i informacji. Wskazano projekty współpracy pomiędzy Krajowym Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, a samorządami województw, np. poprzez wsparcie województw w szkoleniach z zakresu przeciwdziałania narkomanii, co zgłoszono Wydziałowi Współpracy Społecznej, a pracownicy Wydziału podjęli procedurę zgłoszenia województwa do tej współpracy.

Nominacja Ekspertki do udziału w 2024 r. w Pompidou Group – Rada Europy. Grupa Pompidou ma za główny cel wspieranie rozwoju skutecznej polityki antynarkotykowej. Jej misją jest integrowanie polityki, praktyki i nauki w dziedzinie zwalczania narkotyków. Tworzy ona mosty współpracy między krajami europejskimi, nie tylko z Unii Europejskiej, ale także spoza niej. Dodatkowo, pełni istotną rolę w ułatwianiu współpracy pomiędzy organami międzynarodowymi, które mają odpowiedzialność za kwestie związane z narkotykami. Grupa Pompidou działa jako platforma, gdzie eksperci, decydenci polityczni, mogą wymieniać doświadczenia, informacje i najlepsze praktyki. W ten sposób organizacja przyczynia się do tworzenia skuteczniejszych strategii antynarkotykowych, uwzględniając różnice kulturowe i prawne między krajami.

Ekspertka wydała opinię dotyczącą działalności Hostelu Stowarzyszenia MONAR w Policach, który stanowi kluczowy element wsparcia dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych, które ukończyły leczenie uzależnień i potrzebują wrócić do społeczeństwa. Działalność hostelu postrehabilitacyjnego wpisuje się w działania Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026. Cel operacyjny 4 Zmniejszenie skali problemu uzależnień oraz związanych z nimi szkód zdrowotnych i społecznych; punkty: 4.2. Wspieranie programów reintegracji społecznej i zawodowej osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych; 4.3. Zwiększenie oferty działań zmierzających do aktywizacji zawodowej i społecznej osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych.

Ekspertka przygotowała także publikację do mediów z okazji Międzynarodowego Dnia Zapobiegania Narkomanii zwanego w ostatnich latach Międzynarodowym Dniem Solidarności z Osobami Uzależnionymi od Substancji Psychoaktywnych, obchodzonego 26 czerwca 2023 r.

Ekspertka współpracowała z Wydziałem Współpracy Społecznej i Biurem Komunikacji nad realizacją kampanii społecznej „Bezpieczne ścieżki”. Kampania społeczna była uzupełnieniem realizowanych już w województwie działań profilaktycznych. Celem głównym kampanii „Bezpieczne ścieżki” było zwrócenie uwagi na czynniki chroniące. Celem pośrednim było zwrócenie uwagi na konsekwencje jazdy rowerem po spożyciu alkoholu i innych substancji psychoaktywnych

Rezultat: 2 działania, 2 sprawozdania/informacje, 3.523,60 zł z budżetu Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego

Cel operacyjny 2.

Zwiększenie poziomu wiedzy i umiejętności wśród mieszkańców województwa oraz zwiększenie umiejętności osób pracujących w obszarze uzależnień

2.1. Prowadzenie działań edukacyjnych, w tym kampanii społecznych, adresowanych do różnych grup docelowych na temat zagrożeń wynikających z używania substancji psychoaktywnych

Wydział Współpracy Społecznej zorganizował kampanię społeczną #BezpieczneWakacje #BezpieczneŚcieżki #SkutecznaProfilaktyka #KampaniaSpołeczna #PomorzeZachodnie, która realizowana była od czerwca do września 2023 r. Celem kampanii było zwiększenie świadomości ryzyka używania substancji psychoaktywnych (alkohol

i narkotyki) przez kierujących rowerami oraz wiedzy na temat konsekwencji prawnych. Celem pośrednim kampanii było wzmocnienie czynników chroniących, które zwiększają odporność na trudne sytuacje życiowe, co przyczyni się jednocześnie do zminimalizowania niektórych z czynników ryzyka. Poprzez aktywność fizyczną promowano uwrażliwienie na pewne kwestie, angażowanie w sprawy społeczne, oraz zmianę zachowań. Kampanię przygotowano w oparciu o strategię rozwijania umiejętności życiowych skupiając się na zachęcaniu do doskonalenia m. in.: aktywnego i konstruktywnego rozwiązywania problemów, radzenia sobie ze stresem, umiejętności sięgania i korzystania z pomocy, podejmowania decyzji zgodnie z własnym systemem wartości, budowania pozytywnego wizerunku siebie, stosowania technik relaksacyjnych, budowania więzi z rodziną i utrzymywania pozytywnych relacji z innymi. Tłem filmów były ścieżki rowerowe Pomorza Zachodniego. Do współpracy zaproszono osoby, których aktywność to przede wszystkim rower – Rowerowa Joginka Monika Leszko oraz Marek Rupiński ultracyklista. Krótkie filmy tzw. rolki po akceptacjach były publikowane w mediach społecznościowych wykonawców oraz na Pomorzu Zachodnim News.

Rezultat: 6 filmów/rolek, 8.861 wyświetleń, 11.500 zł z budżetu Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego

Konkurs organizowany przez Wydział Ruchu Drogowego Komendy Wojewódzkiej Policji w Szczecinie „Moje bezpieczne ferie. Warunkiem współorganizacji było promowanie marki Pomorza Zachodniego i uczestnictwo pracownika Wydziału Współpracy Społecznej w posiedzeniu komisji konkursowej oceniającej nadesłane na konkurs prace. Zakupiono nagrody dla uczestników konkursu.

Rezultat: 150 uczestników, 1 działanie 1.300 zł z budżetu Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego

Audycja w Radiu SUPER FM dotycząca zachowania trzeźwości podczas prowadzenia pojazdów.

Rezultat: 1 działanie, 2.337 zł budżetu Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego 2.337 zł

Konferencję „Rozwój i jakość w profilaktyce uzależnień” organizowana przez Fundację Motywacja i Działanie na zlecenie Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom objęta patronatem honorowym Olgierda Geblewicza Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego. Konferencja skierowana była do przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego zajmujących się sprawami uzależnień i patologii społecznych. W szczególności zależy nam na obecności Pełnomocników ds. Przeciwdziałania Uzależnieniom oraz przedstawicieli Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Rezultat: 1 działanie, bezkosztowo

Stowarzyszenie Centrum Animacji Młodzieży otrzymało dotację na realizację zadania Specyfikacji narkotykowej według domowej receptury – cykl szkoleń i warsztatów dla osób pracujących z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym. Zlecone zadanie w ramach otwartego konkursu ofert. Projekt polegał na przeprowadzeniu wykładów z elementami warsztatów z osobami pracującymi z dziećmi i młodzieżą, szczególnie ze środowisk zaniechanych. Były to warsztaty skierowane do opiekunów i wychowawców świetlic środowiskowych, wiejskich, na terenach popegeerowskich, wychowawców placówek opiekuńczo - wychowawczych i rodziców zastępczych prowadzących rodzinne domy dziecka, kuratorów sądowych społecznych i zawodowych pracujących z nieletnimi jak i osobami dorosłymi w środowiskach rodzinnych, pracowników socjalnych Ośrodków Pomocy Społecznej, Centrów Usług Społecznych, Miejskich Ośrodków Pomocy Rodzinie, Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapii i Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych w których całodobowo przebywa młodzież jak i do wychowawców internatów szkół. Szkolenie obejmowały takie zagadnienia jak odurzanie się artykułami spożywczymi dostępnymi w sklepach spożywczych, odurzanie się ogólnodostępnymi środkami chemicznymi i lekami bez recepty, środkami odurzającymi pochodzenia roślinnego, substancjami odurzającymi pochodzenia odzwierzęcego. Podczas warsztatów poruszane były kwestie zdobywania środków narkotycznych przez młodzież w tym z wykorzystaniem Internetu, sposoby zażywania, co powinno zaniepokoić opiekunów zarówno w zachowaniu jak i gromadzonych przedmiotach, jak rozmawiać z dzieckiem gdy podejrzewamy odurzanie się, a także strategie pomocowe.

Rezultat: 24 szkolenia, 299 uczestników, 33.000 zł kwota z dotacji z budżetu Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego (wydatkowano: 27.599,83 zł)

Mały grant: Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Województwa Zachodniopomorskiego (Szczecin) Dmucha, czuję i zdrowo morsuję. Projekt był realizowany w lutym i marcu 2023 roku. Profilaktyki odbywały się w Mielnie, Białym Borze i Szczecinie podczas cyklicznych wydarzeń kąpieli morsów i wydarzeń towarzyszących. Wydarzenia łączyły zarówno osoby doświadczone w aktywnościach tj. morsowanie, pływanie w zimnej wodzie, korzystanie ze sprzętów pływających, a także osoby towarzyszące. Realizacja projektu polegała na prowadzeniu

edukacji publicznej na temat szkód wynikających z uzależnienia i zażywania alkoholu oraz używek, a także przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym. Miała na celu podwyższenie bezpieczeństwa w miejscach publicznych na obszarach wodnych, przeznaczonych do wypoczynku, rekreacji i sportu. Działania edukacyjne i profilaktyczne kładły nacisk na nagłośnienie jak niebezpieczne są uzależnienia od alkoholu i narkotyków oraz jak można je zastąpić innymi alternatywami na przykład sportem.

Rezultat: 3 miejscowości, 10.000 zł kwota z dotacji z budżetu Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego

Współorganizacja **Festynu: Wielka szczecińska majówka – Ambasador Zdrowia z Fundacją Auxilium.**

Rezultat: 1 wydarzenie, kwota dofinansowania: 3.000,00 zł

2.5. Doskonalenie kompetencji i umiejętności osób pracujących w obszarze uzależnień

Dotacja podmiotowa: udzielono w 2023 roku dotacji podmiotowej z budżetu Województwa Zachodniopomorskiego dla **Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej – Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Stanominie**, dla których podmiotem tworzącym jest samorząd Województwa Zachodniopomorskiego na dofinansowanie zadań z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi, m. in. inicjowania i realizacji działań podnoszących kwalifikacje zawodowe pracowników merytorycznych zatrudnionych w placówkach, w tym organizowanie staży i szkoleń; inicjowania i prowadzenia działań podnoszących kompetencje zawodowe osób współdziałających z placówkami w realizacji zadań programowych.

Rezultat: 3 narady kierowników placówek leczenia odwykowego województwa zachodniopomorskiego (37 osób), 1 szkolenie dla pracowników placówek leczenia odwykowego województwa zachodniopomorskiego (10 osób). Kwota dotacji: 18.000,00 zł (wykorzystano: 16.800,61 zł),

2.6. Prowadzenie działań edukacyjnych i szkoleniowych kierowanych do przedstawicieli organizacji pozarządowych i JST.

Wydział Współpracy Społecznej zorganizował w 2023 r. dwie edycje szkolenia „**Wyzwanie dla samorządów**”. Pierwsza edycja wiosenna odbyła się w **Wałczu, Choszczynie oraz Myśliborzu**, druga jesienna w **Białogardzie, Darłowie oraz Pieńkowie**. Tematyka: przegląd skutecznych i nieskutecznych ofert profilaktycznych, które trafiają do samorządów gminnych i szkół oraz nowe zadania dla JST w zakresie uzależnień behawioralnych – realizacja i finansowanie. Celem szkoleń było m. in. przybliżenie tematyki programów rekomendowanych, jako programów opartych na naukowych podstawach i wykorzystujących skuteczne strategie profilaktyczne. Intencją szkoleń było także dotarcie do gmin odległych od Szczecina.

Rezultat: 180 odbiorców, 2 szkolenia, 31.547 zł z budżetu Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego

Cel operacyjny 3.

Zwiększenie dostępności do działań profilaktycznych

3.1 Poszerzanie i udoskonalanie oferty, upowszechnianie oraz wdrażanie programów profilaktycznych o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności, w tym programów rekomendowanych, będących w bazie Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom (<https://programyrekommendowane.pl>);

Fundacja Motywacja i Działanie (Międzyzdroje) Upowszechnianie programu uniwersalnej profilaktyki e-uzależnień dla uczniów i uczennic klas IV-VI szkół podstawowych. Zlecone zadanie w ramach otwartego konkursu ofert. Celem projektu było podniesienie kompetencji i poszerzenie wiedzy w zakresie prowadzenia skutecznych działań profilaktycznych opartych na podstawach naukowych. Szkolenia dotyczyły bezpiecznego korzystania z mediów elektronicznych i profilaktyki e-uzależnień. Zadanie zrealizowano poprzez szkolenia dla kadry pedagogicznej i innych osób pracujących z profilaktyką uzależnień (NGO, JST) na temat aktualnego stanu wiedzy o profilaktyce e - uzależnień i uzależnień behawioralnych. W trakcie szkoleń upowszechniano program uniwersalnej profilaktyki e-uzależnień dla uczniów i uczennic klas IV i VI szkół podstawowych pn. "Loguj się z głową". Przeprowadzono 7 siedmiogodzinnych szkoleń dla 140 pedagogów szkolnych i wychowawców klas.

Rezultat: 7 siedmiogodzinnych szkoleń dla 140 pedagogów szkolnych i wychowawców klas, kwota dotacji: 39.000 zł.

Stowarzyszenie Profilaktyki i Terapii "Młodzi-Młodym" (Koszalin) ROZWIJAMY RODZINY IV edycja. Zleczone zadanie w ramach otwartego konkursu ofert. W ramach projektu realizowano program rekomendowany. Przeprowadzono wywiady wstępne z uczestnikami programu, Warsztaty dla uczestników programu Program Wzmacniania Rodziny, Warsztaty psychoedukacyjne dla rodziców Szkoła dla Rodziców, Warsztaty dla uczniów - Laboratorium Wiedzy Pozytywnej, Warsztaty dla rodziców - Laboratorium Wiedzy Pozytywnej, Warsztaty dla nauczycieli - Laboratorium Wiedzy Pozytywnej.

Członkowie 15 rodzin - łącznie 38 osób wzięło udział w wywiadach wstępnych w ramach Programu Wzmacniania Rodziny - członkowie 15 rodzin - łącznie 40 osób wzięło udział w warsztatach dla rodzin w ramach Programu Wzmacniania Rodziny (z uwagi na bardzo trudną sytuację rodzinną, rodzaj problemów występujących w rodzinie, podjęto decyzję o ponownym uczestnictwie w zajęciach grupowych 2 osób) - rodzice i opiekunowie - łącznie 30 osób wzięło udział w programie Szkoła dla Rodziców - młodzież - łącznie 34 osób wzięło udział w warsztatach w programie Laboratorium Wiedzy Pozytywnej - nauczyciele - łącznie 32 osób wzięło udział w warsztatach w programie Laboratorium Wiedzy Pozytywnej - rodzice - łącznie 36 osób wzięło udział w warsztatach w programie Laboratorium Wiedzy Pozytywnej

Rezultat: 210 osób wzięło udział w działaniach, kwota dotacji: 60.000 zł

Towarzystwo Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych „Powrót z U” (Toruń) Zadanie 3.1. Poszerzanie i udoskonalanie oferty, upowszechnianie oraz wdrażanie programów profilaktycznych o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności, w tym programów rekomendowanych, będących w bazie Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom. Nazwa własna zadania: Program Wzmacniania Rodziny. W ramach projektu realizowano Program Wzmacniania Rodzin. 1. Efekty bezpośrednie (liczbowe): a) 11 rodzin (20 osób) wzięło udział w sesjach „zerowych” – kwalifikacyjnych do programu, b) Odkonano 18 godzin sesji „zerowych”; c) 20 osób (11 rodziców i 9 dzieci) wzięło udział w sesjach warsztatowych – podstawowych; d) Odkonano 7 sesji podstawowych (7 sesji x 3 godziny - prowadzone przez 3 terapeutów) - łącznie 63 godziny; e) Odkonano 1 edycję (12 spotkań) warsztatów umiejętności psychospołecznych dla młodzieży - prowadzone przez 2 terapeutów (1 z dotacji); f) łącznie 14 młodych osób skorzystało z warsztatów; g) Skorzystało 21 rodzin (62 osoby) z indywidualnego wsparcia psychoedukacyjnego i terapeutycznego dla rodzin nie zakwalifikowanych do zajęć grupowych; h) Odkonano 146 godzin indywidualnego wsparcia psychoedukacyjnego i terapeutycznego dla rodzin; i) 50- 70 rodzin (110 -150 osób) w zależności od ilości członków rodziny biorących udział w spotkaniach skorzystało z pomocy indywidualnej – poradnictwa i konsultacji; j) Odkonano 150 godzin poradnictwa i konsultacji indywidualnych dla 117 osób k) Łączna liczba odbiorców 233 osoby. 2. Efekty społeczne u rodziców i dzieci - nabyto i poszerzono wiedzę i umiejętności; doszło do zmiany przekonań: a) W zakresie zachowań problemowych dzieci: - nie podejmowanie lub zaprzestanie używania różnych substancji psychoaktywnych; - korygowanie zachowań ryzykownych w środowisku rodzinnym i rówieśniczym; - zaangażowano rodziców lub/i opiekunów do działań na rzecz przeciwdziałania alkoholizmowi oraz negatywnym skutkom nadużywania substancji psychoaktywnych poprzez wzrost ich wiedzy na temat szkodliwości alkoholu, środków psychoaktywnych i leków oraz wzrostu wiedzy na temat możliwości uzyskania pomocy w sytuacjach problemowych; b) W zakresie relacji rodzinnych: - wzrosła częstość wspólnego spędzania czasu; - poprawiła się jakość życia rodzinnego, w tym spójności, wzajemnego wsparcia, zrozumienia; - zauważono ograniczenie złości i agresji; - poprawiła się komunikacja w rodzinie; - zauważono wzrost zrozumienia i akceptowania wzajemnie potrzeb członków rodziny; c) W zakresie umiejętności wychowawczych rodziców nastąpił: - wzrost poziomu egzekwowania zasad przez matki, ojców i opiekunów (zwłaszcza w zakresie sprawowania kontroli oraz ustalania zasad dotyczących substancji psychoaktywnych). - wzmocnione zostały czynniki chroniące i ograniczono czynniki ryzyka w odniesieniu do rodziców i dzieci.

Rezultat: 233 osoby łączna liczba odbiorców, kwota dotacji: 50.000 zł

Stowarzyszenie Lawendowe Wzgórza (Szczecinek) Realizacja Programów Rekomendowanych „Unplugged” na terenie woj. zachodniopomorskiego. Zleczone zadanie w ramach otwartego konkursu ofert. Program Unplugged to realizowany w Placówkach Oświatowych program nauczania dotyczący zapobiegania uzależnieniu od używek oparty na modelu wszechstronnego wpływu społecznego. Celem niniejszego podejścia jest wyposażenie młodych ludzi w konkretne umiejętności oraz środki, których potrzebują, by oprzeć się wpływom społecznym oraz potwierdzić w praktyce wiedzę o używkach oraz ich niekorzystnych konsekwencjach zdrowotnych. Jednakże wpływ społeczny został jednocześnie ujęty w programie jako czynnik ochronny zapobiegający korzystaniu z używek. Program Rekomendowany Unplugged został zrealizowany w 8 Placówkach Oświatowych. W warsztatach wzięło udział 280 uczniów.

Rezultaty: 280 uczniów wzięło udział w warsztatach. Kwota dotacji: 55.000 zł

Cel operacyjny 4.

Zmniejszenie skali problemu uzależnień oraz związanych z nimi szkód zdrowotnych i społecznych

4.3. Zwiększenie oferty działań zmierzających do aktywizacji zawodowej i społecznej osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych

Stowarzyszenie Wolontariuszy Da Du (Szczecin) Działania środowiskowe wśród kobiet pracujących w seks biznesie zmierzających do aktywizacji zawodowej i społecznej osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych. Zleczone zadanie w ramach otwartego konkursu ofert. Projekt zakładał działania środowiskowe, dzięki którym nastąpił wzrost poziomu wiedzy na temat działania i szkodliwości środków psychoaktywnych w środowisku kobiet świadczących usługi seksualne. W rezultacie nastąpił zmiana wzorów używania narkotyków i nowych substancji psychoaktywnych na mniej szkodliwe. Część kobiet- 16 tj. 16,32 % zrezygnowała z używania stymulantów oraz leków beznodiazepin. 20,41 % - 20 kobiet - zmniejszyły lub zaprzestały używanie środków psychoaktywnych w pracy i zaczęła je przyjmować bezpieczniejsze i kontrolowane. W związku z czym podejmowały mniej ryzykownych zachowań seksualnych a tym samym było mniejsze ryzyko uzależnienia i zatrucia się środkami psychoaktywnymi czy dopalaczami. (głównie mefedronem i kiefedronem). 10 kobiet podjęło terapię uzależnień. 2. Nastąpił wzrost aktywizacji zawodowej społecznej część beneficjentek, podjęcie się innej pracy niż seks biznes. 4 kobiety zaprzestały pracy w seks biznesie, 1 kobieta wróciła na studia. 3. Zwiększył się poziom wiedzy o HIV/AIDS oraz innych chorobach przenoszonych drogą kontaktów seksualnych w środowisku kobiet świadczących usługi seksualne. W rezultacie kobiety były bardziej świadome zagrożeń związanych z ryzykownymi zachowaniami seksualnymi co odniosło się do bezpieczniejszych kontaktów seksualnych z klientami. 4. Beneficjentki częściej stosowały prezerwatywy i lubrykanty jako środki zmniejszające ryzyko zakażenia: HIV, HCV, HBV i STI co w znacznym stopniu przyczyni się do zmniejszenia zakażeń HIV czy STI wśród osób świadczących usługi seksualne i wśród ich klientów. 4. Kobiety prostytuujące się, zaczęły szukać pomocy w organizacjach pozarządowych i instytucjach pomocowych.

Rezultat: 100 kobiet skorzystało z oferty organizacji, kwota dotacji: 13.000 zł

Fundacja Resocjalizacji i Readaptacji Społecznej „Tulipan” (Szczecin) Wolni od nałogu. Zleczone zadanie w ramach otwartego konkursu ofert. Projekt był odpowiedzią na potrzeby osób zgłaszających się o pomoc do Fundacji i Ośrodka Tulipan. Specjalistyczna pomoc świadczona w ramach podjętych działań kierowana była do mieszkańców województwa zachodniopomorskiego, w szczególności byłych skazanych oraz członków ich rodzin. Zrealizowane działania ze strony Fundacji TULIPAN: Cyklicznie świadczone pomoc stacjonarną specjalistów fundacji Tulipan z zakresu pomocy resocjalizacyjno-readaptacyjnej, psychologicznej, seksuologicznej j i terapeutycznej. Z pomocy specjalistów w pierwszej kolejności skorzystały osoby niekwalifikujące się do pomocy Ośrodka Pomocy Postpenitencjarnej TULIPAN w Szczecinie, bądź osoby, które zostały niezakwalifikowane do dalszej pomocy fundacji, po przekroczonym okresie wskazanych wyżej 3 miesięcy. Ze wsparcia stacjonarnego specjalistów skorzystało łącznie 72 osoby. - 105 h pracy specjalisty ds. resocjalizacji i readaptacji społecznej w celu udzielenia pomocy w podejmowaniu działań zmierzających do aktywizacji społecznej i zawodowej. Z pomocy specjalisty ds. resocjalizacji skorzystało 41 osób. - 105 h pracy terapeuty uzależnień w celu udzielenia pomocy terapeutycznej (profilaktyka uzależnień). Z pomocy terapeuty skorzystało 35 osób. - 52 h pracy psychologa/seksuologa w celu udzielenia pomocy psychologicznej i seksuologicznej. Z pomocy psychologa skorzystało 20 osób. Łącznie z pomocy skorzystały 72 osoby. Osobą odpowiedzialną za wstępną ocenę uprawnienia do uzyskania pomocy, zapisywanie i kierowanie do specjalistów, udzielanie informacji o procedurach pomocy dla osób zgłaszających się o wsparcie, była osoba pierwszego kontaktu - 110 h przez cały okres realizacji projektu).

Rezultaty: 72 osoby skorzystało z pomocy. Kwota dotacji: 30.000 zł

4.5. Zwiększanie dostępności pomocy dla dzieci z FASD oraz ich opiekunów

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej wspólnie z Zachodniopomorską Fundacją Pomocy Rodzinie „Tęcza Serc” zorganizował w dniu 19 maja 2023r., konferencję międzynarodową pt. „Dziecko z Płodowym Zespołem Alkoholowym - wyzwania diagnostyczne i terapeutyczne”. Fundacja „Tęcza Serc” jako organizacja pożytku publicznego, prowadząca pomoc społeczną, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi również działalność edukacyjną z zakresu abstynencji w czasie ciąży. Przeprowadza diagnostykę i zajęcia terapeutyczne dzieci z Płodowym Zespołem Alkoholowym oraz wspiera ich rodziców/opiekunów. Podczas Konferencji prezentowano złożony proces diagnozy Płodowego Zespołu Alkoholowego (FAS) i innych zaburzeń po ekspozycji na alkohol (Spektrum Poalkoholowych Wrodzonych Zaburzeń Rozwojowych – FASD). Przedstawiono sytuacje i życie dziecka, nastolatka i dorosłego z taką diagnozą. Omawiano codzienność osób z zaburzeniami, trudności jakie napotykają, jak sobie z nimi

radzą, na jaką pomoc mogą liczyć i gdzie ją znaleźć? Omówiono działania i metody terapeutyczne, które mają przynieść oczekiwane efekty.

Rezultat: 120 odbiorców, 1 konferencja, 11.160 zł kwoty z budżetu Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego

Zachodniopomorska Fundacja Pomocy Rodzinie „Tęcza serc” (Szczecin) Wsparcie i profilaktyka w zakresie FAS/FASD. Zlecone zadanie w ramach otwartego konkursu ofert. Projekt zapewnił fachową diagnozę i pomoc rodzinom wychowujących dzieci z ryzyka FAS/FASD. Osiągnięte rezultaty projektu: - 182 godziny diagnozy w zakresie Płodowego Zespołu Alkoholowego - 65 godzin diagnoz psychologicznych - 26 godzin diagnoz lekarskich - 64 godziny spotkań Zespołu Diagnostyczno - Terapeutycznego - 158 godzin dyżuru specjalisty Programu "Fastryga" - 16 godzin zajęć terapeutycznych metodą ruchu rozwijającego Weroniki Sherborne - 24 godziny grupy terapeutycznej dla opiekunów/rodziców dzieci z ryzyka FAS/FASD - 12 osób uczestniczyło w zajęciach terapeutycznych metodą ruchu rozwijającego Weroniki Sherborne - 8 osób uczestniczyło w grupie terapeutycznej dla opiekunów/rodziców dzieci z ryzyka FAS/FASD - 63 osoby (dzieci i dorośli) uzyskało wsparcie w zakresie Płodowego Zespołu Alkoholowego poprzez diagnozę oraz udział w grupowych zajęciach terapeutycznych i grupie terapeutycznej, - 26 dzieci zagrożonych syndromem FAS uzyskało wsparcie w prawidłowym rozwoju poprzez uzyskanie diagnozy (odnoszącej się do zaburzeń rozwojowych i psychicznych wskutek spożywania alkoholu przez ich matki w ciąży) oraz poprzez wskazanie możliwości pomocy terapeutycznej. Diagnozy dokonywał Zespół Specjalistów wyszkolonych w obszarze tematyki FASD, działający pod kierunkiem lekarza pediatry. Do diagnostyki FASD wykorzystywano narzędzie 4-Cyfrowego Kwestionariusza Diagnostycznego (4-DDC). Grupa dzieci wraz z opiekunami uczestniczyła w zajęciach terapeutycznych metodą ruchu rozwijającego Weroniki Sherborne. Rodziny zgłaszające się do Fundacji miały możliwość uczestniczenia w spotkaniach grupy terapeutycznej dla opiekunów.

Rezultaty: 109 osób objętych pomocą. Kwota dotacji: 50.000 zł.

VII. Podsumowanie, wnioski, rekomendacje:

W oparciu o doświadczenia płynące ze współpracy z ekspertami i specjalistami rekomenduje się następujące działania do realizacji:

- 1) edukacja kierowana do dzieci i młodzieży, u których występuje natężenie problemów zdrowia psychicznego, takich jak wycofanie, apatia, nerwica, lęki depresja, a także zaburzenia zachowań (agresja, samookaleczenia, próby samobójcze). Przyczynami tych problemów są między innymi uzależnienia behawioralne i ryzykowne zachowania związane ze środkami psychoaktywnymi;
- 2) edukacja kierowana osób starszych, u których w ostatnich latach nasilił się problem szkodliwego spożycia lub uzależnienia od alkoholu. Przyczynami nadużywania alkoholu jest poczucie osamotnienia, brak więzi rodzinnych i sąsiedzkich, poczucie pustki po zakończeniu aktywności zawodowej a także lęki egzystencjalne.
- 3) zwiększenie liczby miejsc na terapię kobiet;
- 4) skrócenie czasu oczekiwania na terapię;
- 5) monitoring nowych zjawisk na regionalnej i krajowej scenie uzależnień;
- 6) realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem uzależnień behawioralnych dzieci i młodzieży w sieci;
- 7) objęcie profilaktyką osoby wykluczone społecznie w związku z używaniem substancji psychoaktywnych;
- 8) objęcie działaniami uzależnienia od nikotyny;
- 9) kontynuowanie wsparcia realizacji programów profilaktycznych rekomendowanych przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.

Łączna liczba osób, które w 2024 roku uzyskały wsparcie w ramach realizowanych zadań: **ok 2.000 osób.**

Liczba podmiotów, z którymi współpracujemy oraz nowe podmioty: **łącznie 10 organizacji pozarządowych, w tym 1 nowy podmiot.**

Sporządzili:

Jagoda Ziomka, inspektor Biura ds. przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie w Wydziale Współpracy Społecznej.

Daniel Grodź, podinspektor Biura ds. przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie w Wydziale Współpracy Społecznej.

Zaakceptowała:

Małgorzata Ostrowska, Kierowniczka Biura ds. przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie.

Zatwierdziła:

Agnieszka Cieślicka, p.o. Zastępcy Dyrektora Wydziału Współpracy Społecznej.